

PSYCHOLOGIE U NÁS A V ZAHRANIČÍ

K ŽIVOTNÍMU JUBILEU ČLENA KORESPONDENTA ČSAV
A SAV DAMIÁNA KOVÁČE

Dne 3. 8. 1989 se uprostřed tvůrčí práce dožívá 60 let přední slovenský a československý psycholog, zakladatel slovenské školy experimentální psychologie, organizátor rozvoje psychologie nejen v domácím, ale i v mezinárodním měřítku, ředitel Ústavu experimentálnej psychológie SAV v Bratislavě, člen korespondent ČSAV a SAV, PhDr. Damián Kováč, DrSc.

Narodil se v Nižnom Slavkove v rodině učitele. Po maturitě na gymnáziu v Prešově studoval na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě psychologii, částečně také sociologii a pedagogiku. Po absolvování v roce 1952 učil rok na Vyšší zdravotnické škole v Bratislavě, ale již v roce 1953 začal pracovat v psychologickém oddělení Filozofického ústavu SAV, ze kterého v roce 1955 vznikla Psychologická laboratoř SAV. Toto pracoviště bylo přebudováno na Ústav experimentální psychologie SAV, jehož prvním ředitelem se stal roku 1960 a úspěšně ho vede až do současnosti. Při formování ústavu vymezil jubilant jeho dlouhodobé zaměření na výzkum poznávacích procesů v osobnostním kontextu.

V roce 1980 byl zvolen členem korespondentem SAV a v roce 1984 členem korespondentem ČSAV. Ve funkčním období 1983—1987 byl členem Předsednictva SAV, v současné době působí ve funkci zástupce místopředsedy SAV, předsedy vědeckého kolegia SAV pro psychologii a pedagogiku, pracuje ve vědeckém kolegiu ČSAV pro pedagogiku a psychologii jako místopředseda a v neposlední řadě v redakční radě časopisu Československá psychologie jako zástupce vedoucího redaktora.

Vědeckovýzkumná činnost jubilanta se zaměřuje na širokou škálu problémů. Zpočátku to byly historické studie o vývoji empirické psychologie na Slovensku, empirické výzkumy v oblasti vývojové psychologie, zvláště vývoje dětské řeči, a teoreticko-metodologické studie o vědeckém psychologickém poznání. Později se plně věnoval experimentální práci v oblasti senzomotorické činnosti (kandidátská dizertační práce obhájená v roce 1959) a problematice psychologie vnímání. Systematické bádání v tomto směru vyústilo do originální koncepce interfunkčního chápání vnímání, za kterou získal v roce 1969 jako první na Slovensku hodnost doktora psychologických věd. V sedmdesátých letech se kromě experimentálně laboratorní práce intenzivně věnoval výzkumu v terénu. Určitou kombinací laboratorně terénních výzkumů se stal v osmdesátých letech projekt semilongitudinálního výzkumu vývoje součinnosti párových funkcí člověka v kontextu poznávacích funkcí osobnosti. Nejvýznamnější výsledky více než třicetileté vědeckovýzkumné činnosti vyústily do teoreticko-metodologické koncepce, která je i v zahraniční uznávána jako slovenská škola experimentální psychologie.

Rozsáhlá je i jubilantova publikační činnost. Zatím publikoval více než 370 původních vědeckých prací v domácích i zahraničních časopisech a 6 knižních monografií (některé z nich ve spolupráci s kolegy): Psychologická tvorba na Slovensku v letech 1918—1948 (1960), Psychologická propedeutika pro vysokoškoláky (1969), Visuelles Wahrnehmen: Sein Anteil am Verhalten (1970), Metodologické problémy psychologie v rozvoji evropských socialistických zemí (1975), K integraci v psychologii (1975), Všeobecná teorie psychologie (1985).

Nezanedbává ani popularizaci psychologických poznatků přednáškovou a publicistickou činností. Velkou pozornost věnuje výchově vědeckých pracovníků, kterých zatím vyškolil 17. Aktivně se zúčastňuje mezinárodního psychologického dění, rok působil jako hostující profesor na Vídeňské univerzitě. V roce 1965 založil a jako hlavní redaktor dodnes vede mezinárodní časopis Studia psychologica. V roce 1967 inicioval a dosud se organizačně podílí na pravidelných mezinárodních setkáních psychologů podunajských zemí. Rozvíjí spolupráci jak s psychologickými pracovišti v ČSSR, konkrétně s Psychologickým ústavem ČSAV, s katedrami psychologie na vysokých školách, apod., tak s psychologickými pracovišti socialistických zemí, zejména s Psychologickým ústavem AV SSSR, s ústavu v MLR, BLR, PLR a NDR.

Stál při založení Československé a Slovenské psychologické společnosti a v letech 1978—1983 působil jako jejich předseda. Jeho vědecká, organizační, politická i veřejná činnost byla již vícekrát oceněna: Zlatá medaile L. Štúra, Zlatá pamětní medaile SAV, čestná medaile W. Wundta, mezinárodní cena společenských věd akademií věd socialistických zemí, aj.

V poslední době se plně angažuje na rozvoji nového výzkumného programu — komplexního výzkumu člověka. Při této práci ale i v osobním životě mu do dalších let přejeme mnoho úspěchů.
Redakční rada

ZA PhDr. MIROSLAVEM ŠPAČKEM, CSc.

5. dubna 1989 zemřel po těžké nemoci PhDr. Miroslav Špaček, CSc, výkonný redaktor časopisu *Československá psychologie* a vědecký pracovník Psychologického ústavu ČSAV.

Narodil se dne 8. ledna 1937 v obci Krupa-Hranice na Ukrajině jako syn českých rolníků. Po otcově smrti — padl v armádě plukovníka Svobody v Dukelském průsmyku — se rodina přestěhovala do Československa. Po maturitě na jedenáctileté střední škole v Žatci byl přijat v roce 1955 na vyšší pedagogickou školu v Ústí nad Labem na obor čeština—ruština. Po jejím absolvování studoval v letech 1960—1965 obor ruština—francouzština na filozofické fakultě UK. V té době již také vyučoval jazyky v institucích ministerstva národní obrany ČSR.

Do Psychologického ústavu nastoupil roku 1969. Ve své vědeckovýzkumné práci se zaměřil na problematiku vztahu jazyka a myšlení. Také kandidátskou disertační práci *Dialektická metoda v psychologii a její uplatnění při studiu jazyka*, kterou napsal zcela samostatně bez vedení školitele, věnoval těmto otázkám. Jako jeden z prvních v naší psychologii v ní analyzoval koncepce takových badatelů, jakými jsou např. M. Heidegger, H. G. Gadamer a J. Lacan. V posledních letech se věnoval uzlu jazyka a myšlení zejména v oblasti teorie překladu a interpretace. Výsledky své badatelské práce prezentoval na vědeckých konferencích a ve výzkumných a teoretických studiích publikovaných v odborných časopisech.

Druhým úsekem jeho odborné práce byly překlady významných děl světové psychologické produkce. Nejčastěji překládal z ruštiny. Svým profesionálním přístupem věrně zprostředkoval české veřejnosti např. knihu D. A. Pospělova, V. N. Puškina: *Myšlení a automaty* a V. P. Zinčenka, N. J. Vergilese: *Utváření vizuálního obrazu*.

Třetí oblastí jeho činnosti byla redakční práce v našem časopise, kterou vykonával od roku 1983. V redakční práci uplatnil své bohaté odborné i jazykové znalosti, preciznost, trpělivost a kooperativní vztah k druhým lidem. Spolupracovníci i přispěvatelé si ho vážili nejen pro hloubku pohledu na psychologické problémy, ale i pro celkovou kultivovanost jeho osobnosti, skromnost a toleranci k slabostem druhých a ochotu pomoci každému, kdo ji potřeboval.

Těžká a dlouhá nemoc zmařila všechny jeho tvůrčí plány, znemožnila dokončit započaté dílo. Jeho odchod je ztrátou nejen pro jeho přátele a spolupracovníky a časopis, ale i pro naši psychologickou vědu.
Redakční rada

ROZVOJ A SPOLOČENSKÁ POZÍCIA PSYCHOLÓGIE, POSTAVENIE A KVALIFIKÁCIA PSYCHOLÓGOV A SYSTÉM PORADENSTVA V MLR

Posláním tohto informačného príspevku nie je vyčerpávajúca komparácia poradenských systémov v ČSSR a MLR, ale len snaha upresniť informácie o našich susedoch v tomto smere, pretože sú v domácej knižnej produkcii miestami zastaralé a zjednodušené.

V príspevku sa nevyhneme aspoň stručnej rekapitulácii niektorých znakov nášho poradenstva, pričom pripojíme zoznam základných prác v tomto smere.

Informácie o probléme uvedenom v nadpise príspevku sme čerpali z maďarské-

ho odborného a stavovského časopisu *Magyar pszichológiai szemle* (ročníky 1966—78 a 1980—87).

O teorii, organizácii, historickom vývine ako aj o procesoch a programoch výchovného (psychologického) poradenstva u nás najdeme (ak neuvedieme staršie práce M. Klímovej a príspevky Hrabala, V. st. z ČSR) informácie o dielach, ktoré napísal J. Koščo (1971, 1979, 1980, 1987). Publikácie menšieho alebo príležitostného charakteru, ako aj práce na „pomedzí“ uvedieme v literatúre (J. Boroš, 1978 a 1980; K. Adamovič, 1981; J. Hvozdič, 1986).

V chápaní nášho poradenstva je vysvetlená súvislosť (šírka, rozsah a obsah) pojmov poradensko-psychologické, poradenstvo-poradenská psychológia. Systém